

**ΓΙΩΡΓΟΣ
ΤΣΙΑΚΑΛΟΣ:**
*Αρχιτέκτονας
ενός νέου σχολείου*
Σελίδες 16, 17

ΧΑΡΑΥΓΗ
Κυριακή, 24 Αυγούστος 2008, p. 1

Αρχιτέκτονας ενός νέου σχολείου

Σε... Φιλανδία της Νότιας Ευρώπης φιλοδοξεί να μετατρέψει
την Κύπρο ο πρόεδρος της Επιτροπής για τα αναλυτικά προγράμματα

ΠΩΡΓΟΣ ΤΣΙΑΚΑΛΟΣ

ΧΑΡΑΥΓΗ

Κυριακή, 24 Αυγούστος 2008, π. 16

**Η δημιουργία απλού,
ευχάριστου, αλλά
αποτελεσματικού
εκπαιδευτικού συστήματος
είναι ο στόχος
του Γ. Τσιάκαλου**

Κ.Τσιάκαλε, βρίσκεστε στην Κύπρο έχοντας αναλάβει το δύσκολο έργο να αλλάξετε τα αναλυτικά προγράμματα. Πού βρίσκετε σήμερα η επεξεργασία των νέων αναλυτικών προγραμμάτων;

Η υπόθεση της μεταρρύθμισης των αναλυτικών προγραμμάτων αποτελεί ένα συλλογικό εγχείρημα και όχι έργο μιας μικρής ομάδας ειδημόνων. Η επιτυχής έκβαση του εγχειρήματος θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό από το μέγεθος της συμμετοχής σ' αυτό όλων των παραγόντων της εκπαίδευσης –δηλαδή των εκπαιδευτικών, των γονέων και των μαθητών. Επιπλέον θα εξαρτηθεί από τον τρόπο που θα αντιμετωπιστεί από τους σημαντικούς θεσμούς της πολιτείας και της κοινωνίας. Δεν σας κρύβω ότι αποδέχτηκα το συγκεκριμένο ρόλο στο σημαντικό αυτό εγχείρημα με την προσδοκία ότι η ανάγκη μεταρρύθμισης των αναλυτικών προγραμμάτων αποτελεί πλέον κοινή διαπίστωση όλων των ανθρώπων στην Κύπρο και ότι υπάρχει η προθυμία όλων για συναίνεση, συμμετοχή και συνεργασία.

Η επιτροπή που ορίστηκε από την κυβέρνηση έχει αποστολή να διαμορφώσει όσο γίνεται γρηγορότερα το πλαίσιο αυτής της μεταρρύθμισης. Ξεκίνησε τη δουλειά της ήδη στις αρχές Ιουλίου, ενώ την επόμενη εβδομάδα θα έχει τη δεύτερη διήμερη συνεδρίασή της, όπου θα διατυπωθούν οι άξονες της μεταρρύθμισης. Η δική μου εγκατάσταση στη Λευκωσία ήδη από την αρχή του καλοκαιριού υποδηλώνει την απόφασή μας να προχωρήσουμε στο έργο αυτό με πολύ γρήγορους ρυθμούς και χωρίς καθυστερήσεις. Σύμφωνα με τον προγραμματισμό μας θα είμαστε σε θέση να παρουσιάσουμε τις αρχές των νέων αναλυτικών προγραμμά-

των το τρίτο δεκαήμερο του Σεπτεμβρίου, να τις συζητήσουμε με θεσμούς, φορείς και πρόσωπα, και να προχωρήσουμε κατόπιν –περίπου την πρώτη εβδομάδα του Δεκεμβρίου- στη συγκρότηση ομάδων από εκπαιδευτικούς και ακαδημαϊκούς που θα επεξεργαστούν τα αναλυτικά προγράμματα για κάθε αντικείμενο και κάθε βαθμίδα της εκπαίδευσης.

Πότε αναμένετε ότι θα ολοκληρωθεί η όλη διαδικασία;

Θέλουμε να είναι έτοιμα τα αναλυτικά προγράμματα στις 31 Ιουλίου 2009. Η προσωπική μου επιθυμία ήταν να έχουμε στη διάθεσή μας λίγο περισσότερο χρόνο, αλλά έχω την αίσθηση ότι η έντονη επιθυμία για μεταρρύθμιση που υπάρχει στην κυπριακή κοινωνία έχει γεννήσει και κάποια ανυπομονησία, την οποία πρέπει κανείς να την κατανοεί και, σε ένα ορισμένο βαθμό, να την αποδέχεται. Πάντως, εδώ χρειάζεται να δι-

**Συνέντευξη στην
ΕΛΕΝΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ**

ευκρινίσουμε ότι όταν μιλούμε για επεξεργασία αναλυτικών προγραμμάτων δεν εννοούμε απλώς τη συγγραφή κάποιων κειμένων από τις σχετικές επιτροπές. Εννοούμε και τη δοκιμασία τους σε ορισμένα σχολεία με ταυτόχρονη εξοικείωση των εκπαιδευτικών στις νέες μεθόδους οργάνωσης της διδασκαλίας που είναι απαραίτητες για την εφαρμογή των νέων αναλυτικών προγραμμάτων. Θεωρώ αυτή τη διαδικασία αναπόσπαστο συστατικό της μεταρρύθμισής μας και δε σας κρύβω ότι είναι αυτό το γεγονός που μου προξενεί κάποια ανησυχία σε σχέση με το σύντομο χρονικό διάστημα που έχουμε στη διάθεσή μας.

Εσείς έχετε συγκεκριμένους στόχους εκ των προτέρων οι οποίοι θα πρέπει να υλοποιηθούν από τις αλλαγές στα αναλυτικά προγράμματα;

Όλοι οι άνθρωποι που επιλέγουν να υπηρετήσουν την Παιδαγωγική επειδή αισθάνονται την ανάγκη να υπηρετήσουν τα παιδιά έχουν ένα κοινό όραμα: να κάνουν πραγματικότητα την ιδέα του δημοκρατικού και ανθρώπινου σχολείου. Μοιράζομαι κι εγώ μαζί τους αυτό το όραμα, και με ικανοποίηση διαπιστώνω ότι αυτή είναι και η εντολή που πήρε η επιτροπή μας από την πολιτική ηγεσία της χώρας. Ουσιαστικά ο μοναδικός όρος εντολής είναι: «δημιουργήστε στην Κύπρο όσο γίνεται γρηγορότερα το δημοκρατικό και ανθρώπινο σχολείο».

Εδώ χρειάζεται μια διευκρίνιση: η διατύπωση «δημοκρατικό και ανθρώπινο σχολείο» δεν αποτελεί ένα ρητορικό σχήμα, αλλά, αντίθετα, είναι δόκιμος όρος στο χώρο της Παιδαγωγικής. Ήδη από την εποχή των δημοκρατικών μεταρρυθμιστικών εκπαιδευτικών κινημάτων, δηλαδή από την εποχή πριν από το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, «δημοκρατικό» ονομαζόταν ένα σχολείο στο οποίο μπορούσαν να φοιτούν όλα τα παιδιά μαζί για να προετοιμαστούν για την κοινή ζωή: χωρίς έκπτωση στα μορφωτικά αγαθά για κανένα παιδί, και με μορφωτικά αγαθά προσανατολισμένα σε εκείνα τα θέματα, των οποίων η γνώση αποτελεί το απαραίτητο κλειδί για την κατανόηση και την «κατάκτηση» του κόσμου. Αυτό ισχύει και σήμερα.

«Ανθρώπινο» ονομάζεται ένα σχολείο όταν προσφέρει τα μορφωτικά αγαθά προσαρμοσμένα στη «ζώνη επικείμενης ανάπτυξης» του κάθε παιδιού – αρνούμενο να κατατάξει τα παιδιά σε κατηγορίες και, αντίθετα, αποδεχόμενο την αρχή ότι στο κοινό πλαίσιο της ανθρώπινης ιδιότητας, που μοιράζονται όλα τα παιδιά, κάθε παιδί είναι διαφορετικό και, συνεπώς, χρειάζεται ανάλογη αντιμετώπιση. Πρόκειται για ένα σχολείο όπου κανένα παιδί δεν βιώνει προσβολές και αποτυχίες αλλά, αντίθετα, όλα τα παιδιά – το καθένα με το δικό του ιδιαίτερο τρόπο – βιώνουν την ευτυχία που παρέχει η ανακάλυψη της γνώσης.

Θα μείνω λίγο στην πρακτική πλευρά του δημοκρατικού και ανθρώπινου σχολείου. Συνηθίσαμε να θεωρούμε ως μορφωτικά αγαθά του σχολείου ένα αυθαίρετο απόσπασμα της συνολικής γνώσης της ανθρωπότητας, που κατανέμεται σε διάφορα γνωστικά αντικείμενα, και διδάσκεται σε 45 λεπτές δόσεις σε περίπου ομοιογενείς ομάδες παιδιών. Γνωρίζουμε όμως ότι ένα τέτοιο σχολείο παράγει αποκλεισμούς και δεν προετοιμάζει τα παιδιά για την κοινωνία μας, η οποία χαρακτηρίζεται από διαφορετικότητα και ποικιλομορφία. Όταν, λοιπόν, σήμερα μιλούμε για επιτυχημένες εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις σε κάποιες χώρες, ουσιαστικά μιλούμε για αποφασιστική απομάκρυνση από την κατάσταση που περιέγραψα παραπάνω. Αυτή είναι και η ουσία της δικής μας μεταρρύθμισης.

Για τους περισσότερους, αν όχι για όλους η αλλαγή στα αναλυτικά προγράμματα είναι και η ουσία της μεταρρύθμισης. Εσείς συμφωνείτε με αυτό;

Οι εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις μπορεί να αφορούν και σε άλλους τομείς της εκπαίδευσης, εξίσου πολύ σημαντικούς και ανεξάρτητους από τα αναλυτικά προγράμματα. Είναι όμως αλήθεια ότι μια ριζική μεταρρύθμιση των αναλυτικών προγραμμάτων συνεπάγεται, για την επιτυχία της και σχετικές αλλαγές σε άλλους σημαντικούς τομείς του εκπαιδευτικού συστήματος. Θεωρώ, π.χ., την έμπρακτη έκφραση εμπιστοσύνης στην κοινότητα των εκπαιδευτικών απαραίτητη προϋπόθεση για την επιτυχία του εγχειρηματός μας. Συνεπώς, η μεταρρύθμιση δεν μπορεί παρά να αφορά και κάθε οργανωτικό μέτρο που θα μπορούσε να διαταράξει αυτή τη σχέση εμπιστοσύνης. Θεωρώ επίσης ότι το πέρασμα από τη μία βαθμίδα της εκπαίδευσης στην άλλη δημιουργεί πολλά προβλήματα προσαρμογής στα παιδιά. Η απόληψη των προβλημάτων αυτών είναι δυνατή με τις κατάλληλες αλλαγές στα αναλυτικά προγράμματα, αλλά οι αλλαγές αυτές θα πρέπει να συνδυαστούν και με αλλαγές στον τρόπο οργάνωσης των διαφορετικών βαθμίδων της εκπαίδευσης και σύνδεσης μεταξύ τους. Αυτά είναι δύο παραδείγματα που καταδεικνύουν τη σχέση της μεταρρύθμισης

«Θέλουμε ένα εκπαιδευτικό σύστημα, από το οποίο όλα τα παιδιά, ανεξάρτητα από οποιεσδήποτε ιδιαιτερότητες, θα αποφοιτούν έχοντας κατακτήσει όλα όσα χρειάζονται για να διαμορφώσουν αυτόνομα τη ζωή τους»

ΧΑΡΑΥΓΗ

Κυριακή, 24 Αυγούστος 2008, π. 16

«Θέλουμε οι
μαθητές και
οι μαθήτριες
στην Κύπρο να
πηγαίνουν με
ευχαρίστηση
στο σχολείο
και οι
επιδόσεις τους
να μην
αποτελούν πια
αιτία
διενέξεων με
τους γονείς
τους»

των αναλυτικών προγραμμάτων με άλλα ζητήματα της συνολικής μεταρρύθμισης του εκπαιδευτικού συστήματος. Βλέποντας τα πράγματα από αυτή την οπτική γωνία μπορεί κανείς να συμφωνήσει ότι η αλλαγή των αναλυτικών προγραμμάτων αποτελεί τον πυρήνα της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης.

Πώς οραματίζεστε εσείς το εκπαιδευτικό σύστημα της Κύπρου;

Είμαι πεπεισμένος ότι σήμερα προσφέρεται η ιστορική ευκαιρία να γίνει η Κύπρος αυτό που σε μια ομιλία μου πριν από αρκετά χρόνια στη Λευκωσία είχα διατυπώσει ως εξής: «Κύπρος: Νήσος μάθησης σε μια πολυπολιτισμική Ευρώπη της γνώσης». Αναφερόμουν τότε μ' αυτήν τη φράση στην πολιτική επιλογή της Ευρωπαϊκής Ένωσης να δώσει έμφαση στη γνώση και στη θέση που μπορεί να καταλάβει η Κύπρος μέσα σ' αυτήν την πολυπολιτισμική Ευρώπη. Θέλω ένα εκπαιδευτικό σύστημα, από το οποίο όλα τα παιδιά, ανεξάρτητα από οποιοσδήποτε ιδιαιτερότητες, θα αποφοιτούν έχοντας κατακτήσει όλα όσα χρειάζονται για να διαμορφώνουν αυτόνομα τη ζωή τους. Θέλω ένα σχολείο όπου θα αποτελεί παρελθόν η περιθωριοποίηση των παιδιών με αναπηρία, των παιδιών με διαφορετική μητρική γλώσσα, των παιδιών που γεννήθηκαν σε συνθήκες φτώχειας. Θέλω οι μαθητές και οι μαθή-

τριες στην Κύπρο να πηγαίνουν με ευχαρίστηση στο σχολείο και οι επιδόσεις τους να μην αποτελούν πια αιτία διενέξεων με τους γονείς τους. Δεν ξέρω αν φαίνονται πολλά, αλλά είναι βέβαιο ότι είναι αυτά που μπορούμε να προσφέρουμε στα παιδιά εάν χρησιμοποιήσουμε το σύνολο της παιδαγωγικής τεχνογνωσίας που έχουμε στη διάθεσή μας.

Υπάρχει κάποιο εκπαιδευτικό σύστημα κυρίως στην Ευρώπη το οποίο θεωρείτε ότι εξυπηρετεί σήμερα καλύτερα τα συμφέροντα των μαθητών, αλλά και της κοινωνίας γενικότερα ;

Υποθέτω ότι υπαινίσσεστε μια παλαιότερη δήλωσή μου ότι «η Κύπρος μπορεί να γίνει η Φινλανδία της Νότιας Ευρώπης». Φυσικά δεν εννοούσα ότι θα αντιγράψουμε το εκπαιδευτικό σύστημα της Φινλανδίας. Εννοούσα όμως ότι αυτό που κατάφερε μια κρή και φτωχή χώρα, όπως ήταν η Φινλανδία, δηλαδή να χρησιμοποιήσει την καλή εκπαίδευση για να κάνει ένα αποφασιστικό άλμα σε πολλούς τομείς της κοινωνίας και της οικονομίας, μπορεί να το καταφέρει και η Κύπρος.

Στην άποψη αυτή συνηγορούν όλα τα μεγέθη που σχετίζονται με την εκπαίδευση, όπως π.χ. είναι το μορφωτικό επίπεδο του κυπριακού πληθυσμού, το ύψος των δαπανών για την Παιδεία και η υπάρχουσα υλικότε-

χνική υποδομή. Γι αυτό το λόγο θεωρώ ότι δεν είναι αποδεκτό να βρίσκεται στις διεθνείς έρευνες η Κύπρος σε μια από τις τελευταίες θέσεις. Αυτό πρέπει να το αλλάξουμε, μπορούμε να το αλλάξουμε, και είμαι αισιόδοξος ότι με μια κοινή προσπάθεια όλων θα το αλλάξουμε.

ΧΑΡΑΥΓΗ

Κυριακή, 24 Αυγούστος 2008, p. 17